

LitLab Leesclub

Leesclub 46: Ziek & gezond *Efter* van Hannah Bervoets

Spelregels

In deze leesclub discussieer je met een groepje van 4 tot 6 lezers over *Efter* van Hannah Bervoets. Je doet dat aan de hand van kaartjes met vragen over de tekst. De leesclub begint met een korte inleiding, die een van de spelers voorleest. Daarna volgen 4 rondes:

1. Ronde 1 bestaat uit 5 quizvragen over de tekst. Een van de spelers leest de vragen voor en alle spelers (inclusief voorlezer) schrijven hun antwoorden op een blaadje. Na het omdraaien van de laatste vraag verschijnen de juiste antwoorden in beeld. Daarna berekent iedereen zijn score.
2. Ronde 2 is een algemeen vragenrondje over de tekst: de spelers benoemen om de beurt wat ze onduidelijk vonden en proberen samen een antwoord te vinden. Als de grootste onduidelijkheden opgelost zijn, begint ronde 3.
3. Degene met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje van de discussievragen omdraaien van een stapel naar keuze. Hij of zij geeft antwoord op de vraag, waarna de rest mag reageren. Vervolgens kiezen de overige spelers om de beurt een kaartje van een van beide stapels. Als een discussievraag herhaalt wat eerder in het gesprek al aan bod gekomen is, mag de speler die aan de beurt is een volgende kaart omdraaien. Dit gaat zo door totdat alle kaartjes omgedraaid zijn.
4. Aan het einde van de discussie komen de spelers samen tot een oordeel over de tekst. In ronde 4 geven ze een oordeel uitgedrukt in sterren en motiveren zij hun keuze.

Deze leesclub werd ontwikkeld door de redactie van LitLab, een digitaal laboratorium voor literatuuronderzoek op de middelbare school. Ga voor meer lesmateriaal naar www.litlab.nl. Een docentenhandleiding en een didactische verantwoording van deze werkvorm zijn beschikbaar via www.litlab.nl/docenten.

Deze leesclub is gratis beschikbaar onder de Creative Commons licentie 'Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal'.

Inleiding

‘Betekent dit dat je helemaal geen LAD hebt en het ook nooit hebt gehad?’

‘Ja,’ zei ik zacht. Ik keek haar aan.

Dat had je toch al lang door, wilde ik zeggen. Maar ik zweeg, omdat ik dacht dat dit misschien het moment was. Het moment waarop ze zou vertellen dat zij óók geen LAD heeft. En misschien nog wat andere dingen.’

In de roman *Efter* lees je wat er gebeurt als verliefdheid een verslaving wordt. Het verhaal beschrijft een toekomstige wereld waarin het ‘Love Addiction Disorder’ (LAD) een plek krijgt in de DSM-5, het grote handboek voor psychologen en psychiaters dat alle psychische aandoeningen beschrijft. Wanneer het farmaceutische bedrijf Fizzler een nieuw medicijn tegen LAD (‘Efter’) op mensen wil testen, gaat het fout.

In een online artikel brengt journalist Laura Horst aan het licht hoe de controle op deze medische experimenten tekortschiet. Het artikel beschrijft ook de averechtse werking van Efter op mensen zónder LAD. Zij zullen het type obsessieve verliefdheid ontwikkelen dat het middel juist moest genezen. De gevolgen van het artikel zijn dramatisch: Efter komt als ‘love drug’ op de zwarte markt terecht. Een paar druppels is genoeg om een onbeantwoorde liefde wederzijds te maken. En die verleiding blijkt voor velen onweerstaanbaar.

Wat is verliefdheid, en wat is een verslaving? Zijn liefdesrelaties per definitie ongelijkwaardig? Wanneer ben je ziek of gezond, en wie bepaalt dat? In deze leesclub ga je in discussie over zulke vragen.

Ronde 1: Quiz

Draai de 5 kaartjes met quizvragen een voor een om en noteer allemaal het antwoord op een blaadje.

Ronde 2: Vragenrondje

Wat vond je onduidelijk in *Efter*, wat begreep je niet zo goed? Formuleer om de beurt een vraag over de tekst en probeer samen tot een antwoord te komen.

Ronde 3: Discussievragen

De speler met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje omdraaien van een van de twee stapels met discussievragen.

Ronde 4: Oordeel

Geef *Efter* samen een waardering uitgedrukt in sterren. Beargumenteer vervolgens jullie keuze. Wat vonden jullie goed en wat juist minder goed? Heeft de discussie jullie individuele oordeel veranderd, en zo ja, hoe? Probeer voorbeelden en argumenten te halen uit jullie reacties op de discussievragen.

Quizvraag 1

Welk personage is de enige ik-verteller in het verhaal?

LitLab

Quizvraag 2

Hoe heet de jongen op wie Silver verliefd is?

LitLab

Quizvraag 3

Wat schenkt Fajah aan Meija op haar verjaardag?

LitLab

Quizvraag 4

Hoe heet de drug die Tyrell laat vallen in de discotheek?

LitLab

Quizvraag 5

Bij welke van de volgende koppels is er **geen** sprake van een onbeantwoorde liefde?

- 1.Fajah en Meija
- 2.Meija en Sjoerd
- 3.Fajah en Tyrell

LitLab

Antwoorden

- 1.Fajah
- 2.Narco
- 3.Een (zelfgevangen) everzwijn
- 4.'Froggers'
- 5.Antwoord 3: Fajah en Tyrell

LitLab

Feest der herkenning? 1/8

Deze roman zet je aan het denken over liefde en verliefdheid. Hoe zou jij zelf omschrijven wat verliefdheid is?

Feest der herkenning? 2/8

Wordt verliefdheid in de roman als een lichamelijke of een psychische toestand voorgesteld, of als een combinatie van die twee? Zie je verschillen met de omschrijving die jullie gaven als reactie op het eerste kaartje?

Feest der herkenning? 3/8

Ben jij zelf wel eens zo verliefd geweest dat het op een verslaving begon te lijken? Zo ja, herken je het gedrag van bijvoorbeeld Fajah en Meija? Zo nee, in hoeverre begrijp je het gedrag van de personages met LAD?

Feest der herkenning? 4/8

Stel dat *Efter* als drug beschikbaar zou zijn in onze wereld. Wat zouden daarvan de gevolgen zijn volgens jou?

Feest der herkenning? 5/8

Fajah 'faket' het Love Addiction Disorder om haar omgeving te kunnen ontvluchten. Het feit dat ze haar behandelaars kan overtuigen geeft aan dat de diagnose 'LAD' niet zo eenvoudig is. Hoe verschilt LAD volgens jou van 'gewone' verliefdheid?

Feest der herkenning? 6/8

Behalve de vraag 'wat is verliefdheid', stelt *Efter* de vraag: 'wat is mentale gezondheid?'. Die vraag is in de geschiedenis verschillend beantwoord. Vijftig jaar geleden bestond een aandoening als ADHD nog niet, en andersom beschouwde de Wereldgezondheidsorganisatie 'homoseksualiteit' nog tot 1991 als een psychische aandoening! Hoe komt het volgens jou dat onze definities van ziektes en aandoeningen door de jaren heen verschuiven?

Feest der herkenning? 7/8

Een roman als *Efter* laat je nadenken over hoe de toekomst eruit kan zien. Welke kenmerken van dat toekomstbeeld vond je realistisch, en welke juist niet?

Feest der herkenning? 8/8

Heeft het lezen van *Efter* jou geholpen om anders na te denken over termen als 'ziek' en 'gezond'? Leg je antwoord uit.

Feest der
herkenning? 3/8

Feest der
herkenning? 2/8

Feest der
herkenning? 1/8

Feest der
herkenning? 6/8

Feest der
herkenning? 5/8

Feest der
herkenning? 4/8

Feest der
herkenning? 8/8

Feest der
herkenning? 7/8

Stof tot nadenken? 1/8

Je kunt deze roman beschouwen als een mozaïekvertelling: het boek is opgebouwd uit verschillende verhaallijnen die gaandeweg met elkaar verbonden worden. Wat is de meerwaarde van deze afwisseling van verschillende perspectieven?

Stof tot nadenken? 2/8

Een van de effecten van de mozaïekvertelling is dat je als lezer weet welke uitspraken in het artikel van Laura Horst niet helemaal juist zijn. Kun jij haar artikel 'factchecken': wat klopte er niet precies, en hebben die details consequenties voor de strekking van het artikel?

Stof tot nadenken? 3/8

Behalve de wisseling in vertelperspectieven combineert de roman ook verschillende tekstvormen in het verhaal: posts ('meeks') op sociale media, een brief en een krantenartikel. Lees jij deze fragmenten anders dan de verhalende passages en zo ja, wat is het verschil? Zo nee, waarom heeft Bervoets voor deze afwisseling gekozen, denk je?

Stof tot nadenken? 4/8

Ondanks alle nieuwe technologie verloopt de communicatie tussen de personages nogal stroef. 'Meeks' worden gewist, op berichten komt geen antwoord en Silver stuurt Fajah een ouderwetse brief bij gebrek aan echt contact. Wat zegt dat onvermogen om te communiceren over deze personages?

Stof tot nadenken? 5/8

Lees de dialoog tussen Meija en Fajah in het citaat uit de inleiding nogmaals. Kun je uitleggen waarom het ironisch is wat Fajah hier denkt?

Stof tot nadenken? 6/8

Vrijwel alle personages zijn verwickeld in een liefdesrelatie die niet geheel gelijkwaardig is of waarin de liefde onbeantwoord blijft (o.a. Fajah, Meija, Sjoerd, Heleen, Robert, Silver, Narco). Is er volgens jou een koppel voor wie het 'goed afloopt'? Leg je antwoord uit.

Stof tot nadenken? 7/8

In de verschillende relaties die de roman beschrijft is er steeds één van de twee die de touwtjes in handen heeft, en een ander die zich afhankelijk opstelt. Hoe ziet die rolverdeling eruit bij de verschillende koppels? Bij welke personages ontstaat er een nieuwe rolverdeling?

Stof tot nadenken? 8/8

Schetst *Efter* een positief of een negatief beeld van liefdesrelaties? Onderbouw je antwoord met verwijzing naar passages of scènes uit het verhaal.

Stof tot
nadenken? 3/8

Stof tot
nadenken? 2/8

Stof tot
nadenken? 1/8

Stof tot
nadenken? 6/8

Stof tot
nadenken? 5/8

Stof tot
nadenken? 4/8

Stof tot
nadenken? 8/8

Stof tot
nadenken? 7/8